

RM/RTI
Catarina Nordström

Möte i användarrådet för regional statistik 10 april 2019

Närvarande:

Bo Wictorin, Region Sörmland, ordförande
Karin Althoff, Västra Götalandsregionen
Jan Amcoff, Uppsala universitet
Anna Bjärenlöv, Region Skåne
Henrik Gustafsson, Göteborgs stad
Marcus Jernström, Tillväxtanalys
Jimmy Lindahl, Linköpings kommun
Mark Mostert, Boverket
Wolfgang Pichler, Tillväxtverket
Charlotte Pålsson Lundberg, Norrköpings kommun
Fredrik Åkerlind, Näringsdepartementet

Från SCB:

Mikael Schöllin, RM/LEDN
Birgitta Edberg, RM/RTI
Dan Frankkila, NR/PRR
Helena Kaplan, NR/PPR (punkt 9)
Karin Hedeklint, RM/SBT
Håkan Swan, ES/LS
Stefan Svanström, RM/SBT (punkt 5)
Catarina Nordström, RM/RTI (sekreterare)

Frånvarande:

Eiwor Höglund Dávila, BV/LEDN

1. Mötet öppnas

Bo Wictorin hälsade alla välkomna. Mikael Schöllin och Wolfgang Pichler som är nya i rådet presenterade sig.

2. Godkännande av dagordning

Dagordningen fastställdes.

3. Mötesanteckningar från föregående möte

Inga synpunkter framfördes på föregående mötesanteckningar som lades till handlingarna.

4. SCB-frågor

Mikael Schöllin, SCB, informerade om aktuella frågor på SCB.

Punkten inleddes med att visa SCB-filmen samt informera om var SCB är representerad i sociala medier. SCB finns sedan tidigare på Facebook och Instagram och har numera en podd som heter "På tal om siffror". Avsnitten behandlar olika ämnen knutna till SCB:s statistik.

Den 21 mars ordnades en kick off för SCB:s samtliga användarråd inför den nya mandatperioden. SCB har totalt 11 användarråd vilka är en viktig input till användarnas behov av statistik.

Ett förslag till målbild för den officiella statistiken har tagits fram tillsammans med andra statistikansvariga myndigheter. Vilka aktiviteter behövs till 2025 för att nå målen? SCB ska sammanställa ett justerat förslag till mål och effektmål som ska presenteras på ett statistikchefsmöte i maj. SCB är en statistikansvarig myndighet bland andra i detta samarbete.

SCB:s nuvarande strategi sträcker sig till 2020 och den efterföljande strategin ska bygga på den nuvarande. Det är viktigt att tänka på vilka SCB är till för och det är främst för medborgarna. Under arbetet med den efterföljande strategin har fyra fokusgrupper varit delaktiga och lämnat input.

SCB:s hemsida är under utveckling och ska bygga kring tre användare: turisterna, uppgiftslösaren och prognosmakaren. Ledamöter framförde önskemål om att erbjuda flera ingångar för olika typer av användare samt att inte göra om för mycket så att det blir svårt att orientera.

5. Stad, land och urbanisering via kommuner och tätorter

Stefan Svanström, SCB, medverkade nyligen med ett avsnitt om stad och land i SCB:s podd vilket var utgångspunkten i hans presentation.

En visualisering av befolkningens spridning i 3D visar tydligt att vi bor väldigt skevt i Sverige. De flesta av Sveriges kommuner består av tätort och landsbygd vilket innebär att det är stor skillnad mellan tätort och kommun. Det har skett flera kommunreformer genom åren där tre är bra att känna till, reformerna som skedde år 1863, 1952 och 1971.

Befolkningen fördelar sig väldigt olika mellan olika kommuner. Över 50 procent av kommunernas invånare bor exempelvis i centralorten. 14 kommuner har tagit tillbaka namnet stad enligt SKL vilket kan uppfattas felaktigt när kommuner beskriver hur många som bor i staden.

Det finns 1 979 tätorter enligt 2015 års avgränsning där nio stycken har mer än 100 000 invånare. Tätortsarealen är 1,5 procent av Sveriges landareal. På 30-talet bodde ungefär lika många i tätort som i icke tätort och efterföljande år flyttade fler och fler till tätort. Stockholms tätort sträcker sig över 12 olika kommuner. Vilka bor i Stockholm? Avses kommunen, tätorten eller länet?

Det finns många regionala skillnader i hur befolkningen har förändrats genom åren. Tätorternas förutsättning har påverkan, exempelvis om tätorten har ett universitet eller ett väletablerat företag. Många av de större tätorterna har även en ökad befolkning utanför tätort. Var landsbygden ligger spelar även roll för befolkningsutvecklingen. Är landsbygden nära centralorten eller inte?

Urbaniseringens nycklar är så mycket mer än inrikes flyttningar så som födda, döda, migration m.m. Städer växer mer än landsbygden minskar. Det är viktigt att ta hänsyn till mer än enbart flyttar när vi pratar om urbanisering.

För mer information – se bifogad presentation.

6. Vårdens geografi

Bo Wictorin, Region Sörmland, berättade om ett pågående projekt som han arbetar med. Vid bildandet av region har en annan geografisk värld öppnat sig då det visar sig att hälso- och sjukvården använder sig av postnummer som geografisk indelning.

I projektet har bland annat sörmlänningar med diabetes studerats. Det har visat sig att om en person har diabetes, så ökar även risken för andra sjukdomar. En modell har tagits fram som förklarar skillnader över vilka som drabbas. Bland annat så har det visat sig att faktorer som ensamhet samt om man har flera barn i åldern 0-5 år kan spela in.

Inom hälso- och sjukvård finns väldigt mycket data att analysera och inom folkhälsa arbetar man mycket med enkätdata utan efterföljande information. Att koppla samman hälso- och sjukvårdsdata med bland annat socioekonomiska data skulle kunna ge bättre möjligheter vid analys.

Det har visat sig att tillgänglighet till vård tycks påverka om man söker vård. Större tillgänglighet ger fler sökande till vården. I framtiden kommer våra äldre att öka vilket vi måste ta höjd för.

7. OECDs beskrivning av megatrender med betydelse för regional utvecklingspolitik

Wolfgang Pichler, Tillväxtverket, berättade om OECDs beskrivning av megatrender för att framtidssäkra regional utveckling.

OECD har tagit fram en rapport om megatrenders betydelse som heter OECD Regional Outlook 2019. Det finns en debatt om megatrender inom forskning

och politik. Megatrender påverkar väldigt olika på olika platser och det är viktigt att diskutera dess påverkan. Vilka megatrender förväntas ha störst inverkan regionalt?

Fokus i rapporten har lats på följande tre spår:

- Miljöförändringar – En megatrend med enbart nackdelar.
- Demografiska förändringar – Ökad livslängd ses som något positivt, men medför även kostnader.
- Teknologisk förändring – Maskiner blir bättre och billigare och ersätter jobb och pressar löner. Förändringen visar även ett utfall över andel arbeten som kan automatiseras med den teknik vi har idag. AI förbättras ständigt. AI närmar sig människor och digitaliseringens betydelse kommer att öka.

Hur påverkar globala megatrender städer? Generellt finns goda förutsättningar att möta framtiden, men det finns både för- och nackdelar. Hur påverkas landsbygden? Ny teknik kan både vara ett hot och en möjlighet för landsbygden. Megatrender är inte bara goda eller onda. Vad händer om arbetskraftsbehovet minskar? Det är viktigt att diskutera megatrenders betydelse inför framtiden.

8. Workshop

Efter att ha visat SKL:s film om 15 trender som påverkar det kommunala uppdraget mot 2025 diskuterades följande frågeställningar i mindre grupper:

- Vilken statistik behövs för att möta nya utmaningar?
- Vilka är våra största utmaningar nu och framåt?
- Vilka trender påverkar utvecklingen inom våra verksamheter?

Nedan är några av de punkter som framkom under diskussionerna.

- Det är svårt att utesluta någon trend eller pågående omvärldsförändring eftersom samtliga påverkar alla mer eller mindre. Olika trender och förändringar hanteras på olika sätt med olika förmågor.
- Det finns många planer och strategier för att möta förändringar, men när det väl är skarpt läge så är det väldigt svårt att hantera dem.
- Big data ökar och sådan typ av data kommer att behövas mer i framtiden.
- Behovet av snabbare och mer regional statistik är stort.
- Nu när miljöfrågan är i fokus så finns det en önskan om mer regional miljö- och klimatstatistik.
- Det finns stora utmaningar kopplat till vård och skola. Det är brist på kompetens, samtidigt som det är många människor som är utanför arbetsmarknaden.
- Det finns behov av förbättrade regionalräkenskaper.
- Önskvärt är att få igång den gränsregionala statistiken igen.

9. Information från rådsmedlemmarna

Bo Wictorin från Region Sörmland berättade att bildandet av region tar tid, men planeras att vara klart under året. En uppdatering av studien kring flöden till högskola ska genomföras och data från STATIV ska beställas för att studera segregation.

Karin Althoff från Västra Götalandsregionen berättade att en ny regional utvecklingsstrategi ska tas fram. En rapport om ekonomisk utveckling och ekonomisk geografi publicerades nyligen. Kopplat till rapporten arbetar Västra Götalandsregionen med en strukturbild om hur exempelvis infrastruktur och bostadsplanering hänger ihop. En rapport om alkohol- och narkotikavanor hos ungdomar ska tas fram.

Jan Amcoff från Uppsala universitet informerade om en disputation som har genomförts på hans institution om selektiva flyttningar kopplat till geografi där data från bland annat SCB har använts. Det finns några fler projekt som är i startgroparna bland annat med anknytning till markanvändning.

Anna Bjärenlöv från Region Skåne skickade inför mötet ut ett förslag på utveckling av regionalräkenskaperna. Regionalräkenskaperna är den regionala motsvarigheten till nationalräkenskaperna och det finns ett behov av utveckling där ett första steg skulle kunna vara att framställa regionalfördelade produktionsvärden samt insatsförbrukning som är branschfördelade. En förstudie med syfte att utveckla produkten föreslås. Två rapporter har nyligen publicerats om invandringens betydelse för kompetensförsörjningen i Skånes arbetsliv samt en modell för bostadsefterfrågan. Region Skåne har fått i uppdrag att ta fram en regionplan och arbetar även med att ta fram en ny innovationsstrategi.

Henrik Gustafsson från Göteborgs stad berättade att kommunens befolkningsprognoser är klara, men att det trots det är svårt att planera framtida bostadsbyggande. Det pågår just nu en omorganisation i kommunen vilket kommer att förändra verksamheten. En flyttstudie har genomförts där det framkom att barnfamiljer i stor utsträckning flyttar från Göteborgs stad. Flyttmönstren visar sig vara väldigt stabila över tid.

Marcus Jernström från Tillväxtanalys berättade om hur Tillväxtanalys numera arbetar med tre horisontella mål: jämställdhet, klimat, geografi. Varje ramprojekt som startas måste ha minst en delstudie som rör ett av de horisontella målen och om ingen hänsyn tas till något av målen, så måste det motiveras. När dessa motiveringar görs, så kommer man ofta fram till att samtliga horisontella mål är bra att ha med. Tillväxtanalys har haft detta arbetssätt i 6-12 månader.

Jimmy Lindahl från Linköpings kommun berättade att kommunen vill effektivisera statistikpresentationen. Statistiken behöver publiceras på en samlad plats och planer finns på att framställa ett faktablad som hämtar statistik från samma ställe. Fem kommuner i länet har fått finansiellt stöd av Tillväxtverket till en plananalys. I detta arbete är Regiondatabaserna betydelsefulla. Under framtagandet av DeSO (Demografiska statistikområden) hade Linköpings kommun önskat en bättre dialog med SCB. Finland har nyligen publicerat statistik om förändrad inställning till barnafödande och det vore intressant om SCB kunde göra en studie om detta.

Mark Mostert från Boverket informerade om pågående organisatoriska förändringar samt om två uppdrag som är i fokus. Ena uppdraget avser digitalisering i samhällsbyggnadsprocessen och det andra uppdraget ska förstärka arbetet för att nya och befintliga byggnader ska vara säkra och ha en god inomhusmiljö.

Wolfgang Pichler, Tillväxtverket har påbörjat arbetet med den framtida strategiska inriktningen av europeiska strukturfonder. Tillväxtverket inväntar beslut om specifika uppdrag och landsbygdsatsningen utifrån vårbudgeten som överlämnades samma dag.

Charlotte Pålsson Lundberg från Norrköpings kommun berättade att kommunen arbetar mycket med befolkningsprognoser och budget just nu. En remiss om kostnadsutjämningsdelen i det kommunalekonomiska systemet ska gås igenom. Föreningen för kommunal statistik och planering (KSP) har tidigare ställt frågan till SCB om det finns möjlighet att utveckla en tjänst där kommuner kan få tillgång till en applikation som SCB har för prognosberäkningar. Detta samarbete ska nu påbörjas och några kommuner, bland annat Norrköpings kommun, ska vara testpiloter i sommar.

Fredrik Åkerlind från Näringsdepartementet informerade om att det har hänt mycket i Regeringskansliet i och med den omorganisation som har skett. Näringsdepartementet tar upp landsbygds- och regionalpolitik där arbetet färgas av den överenskommelse som gjordes.

Birgitta Edberg från RM/RTI, SCB informerade om att 10 statistiktabeller på DeSO har lagts ut som öppna geodata på hemsidan. Ett projekt om öppna data som är uppdelat i flera delprojekt pågår just nu. Ett delprojekt undersöker möjligheterna för ett visualiseringsverktyg på hemsidan och ett annat delprojekt ser över statistik på låg regional nivå kopplat till officiell statistik. Regiondatabaserna är i princip klara och delvis levererade.

Catarina Nordström från RM/RTI, SCB informerade om att SKL tillsammans med SCB och Tillväxtverket arrangerar konferensen Regional utveckling i Stockholm den 10 maj. Tema för årets konferens är Regioner och Europa.

Dan Frankkila, NR/PRR, SCB berättade att Regionalräkenskaperna publiceras i december.

Karin Hedeklint från RM/SBT, SCB delade ut exemplar av den nytryckta boken Markanvändningen i Sverige. Den 24 oktober publiceras tätortsavgränsningen avseende 2018 med referensdatum 2018-12-31. Metoden för framtagandet är densamma som tidigare, men befolkning per fastighet byts ut mot befolkning per adress. En ny typ av avgränsning kallad verksamhetsområden, som bland annat ska ringa in industriområden, ska tas fram där SCB:s Företagsregister kommer att bli involverat. Ny statistik om grönytor i tätorter ska publiceras i december. Naturvårdsverket har släppt marktäckekarta som öppna geodata.

Håkan Swan, ES/LS, SCB berättade att det i dagsläget inte finns något nytt att informera gällande den gränsregionala statistiken. Det finns fortfarande planer på att arbeta fram en kvartalsbaserad version av den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) när källan är på plats.

10. Övriga frågor

Inga övriga frågor.

11. Nästa möte

Mötet avslutades med att Bo Wictorin tackade för ett bra möte. Förslag på datum för nästa möte är den 23 oktober.